

Teadussüsteemi programm 2026-2029

Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele
Valdkonna arengukava	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE arengukava)
Programmi nimi	Teadussüsteemi programm
Programmi eesmärk	Eesti teadus on kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine.
Programmi periood	2026–2029
Peavastutaja (ministeerium)	Haridus- ja Teadusministeerium (HTM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (ETAG)

Programm panustab Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 (TAIE arengukava) järgmiste mõõdikute täitmisse¹:

Üldeesmärk	Mõõdik*	Viimane tegelik tase	Sihttase 2035
Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.	Riigieelarves kavandatud TA rahastamine osakaaluna SKP-st (%) Allikas: Riigieelarve ja RE seletuskiri	0,96 (2024)	≥1
	Erasektori TA kulutuste tase SKP-st (%)** Allikas: Statistikaamet	1,08 (2023)	2
	Nominaalne tööjõutootlikkus EL-27 keskmisest (%) Allikas: Eurostat	77,5 (2023)	110
	Koht Euroopa innovatsiooni tulemustabelis (koht tulemusrühmas) Allikas: Euroopa Komisjon	Tugev innovaator 14. koht (2024)	Innovatsiooni- niliider

¹ TAIE arengukava eesmärgi ja mõõdikute täitmisel panustavad kolm programmi, millest üks on teadussüsteemi programm. Lisaks teadussüsteemi programmile rakendatakse ka teadmussuundi programmi (HTM ja MKM ühisprogramm) ja ettevõtluskeskkonna programmi (MKM). Arengukava üldeesmärgi saavutamise ja mõõdikute seire toimub tulemusvaldkonna aruandluse raames ega hakka kajastuma programmide tasandil.

*Mõõdikute metoodikat on kirjeldatud TAIE arengukavas.

** Vastavalt TAIE metoodikale mõõdetakse ettevõtlussektori TA kulutuste osakaalu (BERD, Statistikaamet tabel TD052)

Programmi eesmärk: Eesti teadus on kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine

Teadussüsteemi programmi ülesanne on **tagada Eesti teaduse üldine toimevõime, sh kõigi eluvaldkondade vajadusi arvestava teadussüsteemi toimimist tagava keskkonna kindlustamine ja teadusvaldkonna üldise võimekuse kasvatamine**. Programmi tegevustega tagatakse, et Eestis on oluliste eluvaldkondade vajadusi arvestav kõrgetasemeline, arenev ja valdkondlikult mitmekesine teadussüsteem. Selleks tuleb luua teadusasutuste edukat toimetulekut toetav keskkond, sh suurendada alusuuringute rahastamist, milleta ei saa sündida uusi teadmisi ega tehnoloogiaid. Keskkel kohal programmis on ka teadlaste töötingimuste parandamine, teadlaste järelkasvu tagamine, rahvusvahelises teaduskoostöös osalemine ning uute teadmiste jõudmine kõrgharidusse ja selle kaudu tööturule.

Programmi kogueelarve (tuhandetes eurodes)

	2026	2027	2028	2029
	RE	RES 2026-2029		
Programmi kulud	215 462	215 356	224 475	243 224
Programmi investeeringud	569	595	595	595

Programmi eelarve ja eelarvelised muudatused on leitavad Rahandusministeeriumi kodulehel ([LINK](#))

Olukorra lühianalüüs

Eestis on aastakümnete jooksul välja kujunenud teadussüsteem, kus rahastus põhineb suuresti tulemus- ja konkurentsipõhistel kriteeriumidel. Selline rahastusmudel on Eesti teaduse rahvusvahelist nähtavust ja konkurentsivõimet tugevalt toetanud – meie teadlased publitseerivad aktiivselt, teadusartiklite kvaliteet on hea, osavõtt rahvusvahelises koostöös ja edukus EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis on kõrged. Euroopa struktuuritoetusi ja riigieelarve vahendeid on kasutatud selleks, et uuendada ülikoolide ja teadusasutuste hooneid ja laboreid, mis toetab rahvusvahelist ja erasektoriga koostööd veelgi. Konkurentsipõhine süsteem on seega seni Eestis väga hästi toiminud, tagades tugeva rahvusvahelise lõimituse ja nähtavuse. Teisalt on Eesti konkurentsipõhise rahastuse osakaal tõusnud mahtudeni, mis ohustab süsteemi jätkusuutlikkust. Seetõttu on lähiaastate eesmärk suurendada teadus- ja arendustegevuse rahastuse stabiilsust ning institutsionaalse rahastamise osakaalu.

Teadussüsteemi suurimad väljakutsed on järgmised:

- Ootused teadus- ja arendustegevuse mõjule kasvavad, ent muutus eeldab väljakujunenud töökultuuri ja majandusstruktuuri uuenemist, mida ei saa saavutada lühikese ajaga. Kuigi avaliku sektori TA rahastus on viimastel aastatel püsinud tasemel 1% SKPst, langes see 2024. aastal riigieelarve kärpete tõttu alla selle (0,96% SKPst). Eesmärgi täitmine on ohus ka järgmistel aastatel. **Et tagada alustatud muutuste mõju, on vaja edaspidi tagada rahastamise jätkumine kokkulepitud 1% SKPst tasemel.**
- **Teadlaste järelkasv on stagnenud ja doktorikraadiga spetsialistid on endiselt vähe rakendust väljaspool akadeemiat**, mis piirab teadustulemuste jõudmist ühiskonda ja majandusse. Madal rakendatus peegeldab nii vähest nõudlust teadus- ja arendustegevuse järele kui vajadust kohandada doktoriõpet ühiskonna ootustega. Murettekitavalt väheneb ka eesti keelt valdavate doktorantide osakaal, seades ohtu nii eestikeelse kõrghariduse kui teadmussiirde kestlikkuse.

- Kuigi teadussüsteemi rahastamisel on viimase kümnendi eesmärgiks olnud stabiilsuse suurendamine, on **rahastus endiselt killustunud ja projektipõhine**. Uute toetusmeetmete ja rahvusvahelise rahastuse kasv on suurendanud võimalusi, kuid ka kaasrahastamise vajadust ja halduskoormust. See piirab teadustöö järjepidevust ja paindlikku reageerimist ühiskonna vajadustele. Väljakujunenud süsteem vajab terviklikku ülevaatus ja muutuva keskkonnaga kohandamist.
- Kvaliteetseks teadus- ja arendustegevuseks nii akadeemilises sektoris kui väljaspool seda on vaja heal tasemel teadustaristut. Riigi huvides on kindlustada riikliku tähtsusega teadus- ja arendustaristu optimaalne kasutus ja jätkusuutlik majandamine ning seetõttu on oluline tagada ligipääs taristule nii teadusasutustele, kõrgkoolidele kui ettevõtetele ja avalikule sektorile. Teadustaristu avatud kasutamist võivad piirata nii riigiabi reeglid kui ka teadus- ja arendusasutuste vähene huvi pakkuda taristu abil teenuseid era- ja avalikule sektorile. Kõrgeid investeringu- ja ülalpidamiskulusid silmas pidades on Eestil mõistlik osaleda taristu arendamise ja kasutamise rahvusvahelises koostöös. Nii saab Eesti teadlastele ja arendustöötajatele kindlustada juurdepääsu uurimis- ja arendustööks vajalikule tipptasemel taristule.
- Teadus- ja arendustegevuse kõrge kvaliteedi ja konkurentsivõime tagamiseks on Eestile kui väikesele riigile oluline võimendada Eestis loodud teadmust ning teadus- ja arendustegevusi rahvusvahelises teadmusloomes ja -võrgustikes osalemise kaudu. Nii tagatakse maailma eesliiniteadmiste ja tehnoloogiaarenduste jõudmine Eestisse ja panustatakse Eestis loodud teadmusega maailma tippteadusesse. Tugevdamist vajab Eesti teadlaste võimekus võtta rahvusvahelistes tegevustes juhtroll, sh tuleb kasvatada Eesti teadlaste aktiivsust konsortsiumide moodustajate ja projektide koordineerijatena ning kaasata uusi sihtrühmi. Samuti on vaja soodustada Eesti teadlaste aktiivsemat osalemist rahvusvaheliste tipptasemel teadusrahastuse (näiteks Euroopa Teadusnõukoja grandid) taotlemisel.

Olulisemad programmi arendustegevused 2026-2029 perioodil:

- Teadus- ja arendustegevuse stabiilsema ja läbipaistvama rahastamise tagamiseks minnakse seniselt baasfinantseerimiselt üle asutuse teadus- ja arendustegevuse toetusele (edaspidi *tegevustoetus*). Kui seni kujunes teadusasutusele eraldatav baasfinantseerimine täies mahus tulemuste põhisel, siis oluline osa tegevustoetusest (70%) põhineb edaspidi eelmiste aastate toetuse mahul. Muudatus suurendab riikliku teadusrahastuse püsikindlust ja toetab ülikoolide ja teadus- ja arendusasutuste jätkusuutlikkust. Lisaks eraldatakse evalveeritud äriühingutest eraõiguslikele teadus- ja arendusasutustele tegevustoetust edaspidi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarvest, avalik-õiguslikele ja riigi, samuti mittetulundusühingu ja sihtasutuseks tegutsevatele teadus- ja arendusasutustele, ülikoolidele ja rakenduskõrgkoolidele aga Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest. Selleks, et tagada kõigi teadusasutuste võrdne kohtlemine, kinnitatakse tegevustoetuse tingimused ministeeriumite üleselt Vabariigi Valitsuse määrusega. Muudatus jõustub alates 2026. aastast. Täiendavalt on koalitsioonilepingus seatud eesmärgiks teaduse rahastuse stabiilsuse suurendamine ning selleks on kavas tulevikus kujundada kõrghariduse ja teaduse rahastamine kõrgkoolidele terviklikuks rahastusmudeliks.
- Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (TAIKS) vastuvõtmisega muudetakse teadus- ja arendustegevuse kvaliteedi hindamise regulatsiooni eesmärgiga vähendada teadusbürokraatiat. Seni on kõrgkoolid, eriti ülikoolid, olnud ebasoodsas seisus, sest nende teadus- ja arendustegevust on hinnatud läbi kahe protsessi: teadus- ja arendustegevuse evalveerimise ja institutsionaalse akrediteerimise. Edaspidi piisab evalveerimisel positiivse hinnangu saanud õppeasutusel vaid institutsionaalse akrediteerimise läbimisest, millega pikendatakse korralise evalveerimise otsuse tähtaega.
- Eetilise teadus- ja arendustegevuse tagamiseks moodustatakse Eesti Teadusagentuuri juurde teaduseetika komitee ning teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon. Teaduseetika komitee ülesanne on anda teadus- ja arendustegevuse eetilise kohta hinnang ning toetada teadlasi eetilise uurimistöö kavandamisel ja elluviimisel. Teaduseetika komitee poole

saavad pöörduda nii evalveeritud asutused ja ülikoolid kui ka era- ja avaliku sektori asutused, kes teadus- ja arendustegevust läbi viivad. Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon annab hinnanguid teaduseetika rikkumise kahtlustele. Mõlemad komisjonid alustavad tegevust 1. jaanuarist 2026. a. Lisaks sellele antakse seadusega Eesti Teadusagentuurile ülesanne edendada teaduseetika valdkonda laiemalt, toetades ja nõustades teadlasi ja asutusi teaduseetika küsimustes.

- Noorteadlaste järelkasvu kindlustamiseks jätkatakse doktorantide palkamist nooremteaduri ametikohtadele (doktoriõppe reform). Alates 2026. aastast suureneb riigi rahastatud uute doktoriõppekohtade arv 300-lt 350-le aastas. Doktoriõppe reform loob eeldused teadus- ja arendustöötajate arvu kasvuks, mis on vajalik teaduspõhise ühiskonna ja majanduse arenguks.

Programmi mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase*	Viimane tegelik tase	2026	2027	2028	2029	2035
10% maailmas enamsiteeritud teadusartikli hulka kuuluvate Eesti artiklite osakaal (%)*	10,5 (2024)	9,4	9,7	9,9	10,3	12,5
Positiivselt evalveeritud TA-asutuste lepingulise teadus- ja arendustegevuse maht akadeemilise töötaja kohta (maht eurodes)*	39 271 (2023)	40 712	42 417	43 900	44 770	50 000

*Mõõdikute metoodikat on kirjeldatud TAIE arengukavas.

Mõõdik „10% maailmas enamsiteeritud teadusartikli hulka kuuluvate Eesti artiklite osakaal (%)“ võimaldab mõõta Eesti teadustulemuste rahvusvahelist mõjukust ja kvaliteeti. Mõõdik võimaldab hinnata teadussüsteemi eesmärgi „Eesti teadus on kõrgetasemeline“ saavutamist.

Mõõdikuga „Positiivselt evalveeritud TA-asutuste lepingulise teadus- ja arendustegevuse maht akadeemilise töötaja kohta (maht eurodes)“ võimaldab hinnata teadus- ja arendusasutuste koostöö mahtu era- ja avaliku sektoriga ning akadeemiliste töötajate keskmist panust teadus- ja arendusteenuste pakkumisel. Mõõdik võimaldab hinnata teadussüsteemi eesmärgi „Eesti teadus on mõjus“ saavutamist.

Tegevus 1.1. Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine

Tegevuse eesmärk on toetada positiivselt evalveeritud teadusasutustes ja kõrgkoolides tehtavat teadus- ja arendustegevust ning teadussüsteemi toimimist toetavaid tegevusi, sh tagada võimalused osalemiseks rahvusvahelises teaduskoostöös.

Programm koondab tegevusi, mis toetavad **teadussüsteemi üldist toimimist ja teadusasutuste strateegilist arengut**. See hõlmab uute teadmiste, tehnoloogiate ja ideede loomiseks vajalike (alus)uuringute toetamist, teadlaste töötingimuste parandamist ning teadlaskonna järelkasvu ja noorte teadlaste arengu tagamist.

Programmi tegevuste elluviimisel on keskse tähtsusega kaks põhiinstrumenti: **tegevustoetus ja uurimistoetused**, mis loovad stabiilse aluse kogu teadustegevusele. Lisaks toetatakse programmist tipptasemel uurimisrühmade Eesti-sisest ja rahvusvahelist koostööd **teaduse tippkeskustes** (sh EL *Teaming* meetme tippkeskustes). **Teadlaste järelkasvu** tugevdamiseks toetab riik doktorantide staatuse muutmist üliõpilasest teadustöötajaks. **Teaduse populariseerimise ja teadushariduse** tegevused aitavad tuua teadust ja tehnoloogiat lähemale inimestele, eriti noortele. Nende tegevuste eesmärk on äratada ja hoida huvi teadusvaldkonna vastu ning edendada teadusliku mõtteviisi levikut ühiskonnas laiemalt. Et tagada eesti hariduse, keele ja kultuuriruumi kestlikkus, toetatakse **eesti keele, kultuuri, ühiskonna ja haridusega seotud uuringuid**. Et kindlustada teadus- ja arendustegevuse kõrge kvaliteet ja konkurentsivõime, toetatakse **osalemist rahvusvahelises teadmusringluses**. See hõlmab teadlasmobiilsust, koostööd rahvusvahelistes võrgustikes, EL ühisalgatustes ja programmides, partnerlusi ja koostööd kolmandate riikidega. Samuti panustatakse Eesti teaduse rahvusvahelisse tutvustamisse ja turundamisse.

Tegevuse mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2026	2027	2028	2029	2035
Kõrgetasemeliste publikatsioonide arv teadlaste ja inseneride arvu kohta <i>Allikas: Eesti Teadusinfosüsteem (ETIS), Statistikaamet</i>	1,4 (2023)	1,4	1,4	1,4	1,42	1,5
Teaduse mitmekesisuse mõõdik		<i>Metoodika, alg- ja sihttase on väljatöötamisel.</i>				
Eesti edukus EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Euroopa Horisont: koht riikide võrdluses võidetud lepingute mahu alusel SKP kohta, % EL keskmisest, kusjuures EL = 100 <i>Allikas: eCorda, Eurostat</i>	3. koht riikide võrdluses (296) (2024)	Top 5	Top 5	Top 5	Top 5	Top 5
EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Euroopa Horisont projektides osalevate Eesti organisatsioonide arv <i>Allikas: eCorda</i>	186 (2024)*	174	212	256	270	350 (kumulatiivselt 2021-2027/29) ²

* Alates 2022. a on mõõdikusse loetud uus raamprogrammi periood (2021–2027) ning selle sisse ei arvata enam lõppeva perioodi (2014–2020) näitajat.

² Arvestada tuleb Horisondi perioodilisust (Horisont 2020 perioodil 2014–2020, Euroopa Horisont 2021–2027).

Programmi tegevuse rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus	2026	2027	2028	2029
Tegevus 1.1. Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine				
KOKKU KULUD	199 279	199 314	208 433	227 183
KOKKU INVESTEERINGUD	146	142	142	142

Tegevuse kirjeldus

<p>Teenus 1.1.1. Teadus- ja arendustegevuse põhiinstrumentide rakendamine</p> <p>Eesmärgiks on TA-tegevuse põhiliste rahastusinstrumentide rakendamine kooskõllaliselt ajutise iseloomuga tõukefondide investeringutega, et saavutada TAI süsteemi kestlikkus ja loodud võimekuse realiseerumine.</p> <p>Teadusasutuste teadus- ja arendustegevuse toetamine, sh:</p> <ul style="list-style-type: none"> Teadus- ja arendusasutuste tegevustoetus. Toetust antakse teadus- ja arendusasutuste strateegiliste arengueesmärkide realiseerimiseks, sh riigisiseste ja -välise projektide kaasfinantseerimiseks, uute uurimissuundade avamiseks, akadeemilise karjäärimudeli väljatöötamiseks ja rakendamiseks ning taristusse investeerimiseks. Nooremteadurite palgatoetus (doktoriõppe reform) teadlaste järelkasvu kindlustamiseks. Doktorantidele tagatakse ülikoolides nooremteadurite positsioon, mis kindlustab neile töölepinguga seotud sissetuleku ja sotsiaalsed tagatised. Riigi ja avalik-õiguslike teadus- ja arendusasutuste nooremteadur-doktorantide palgakulude toetamine. Toetuse eesmärk on pakkuda nooremteadur-doktorantidele võimalust koostada doktoritöö positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutustes töötades ning suurendada doktorantide kaasatust positiivselt evalveeritud TA-asutuste uurimistegevusse. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala rakenduskõrgkoolide teadus- ja arendustegevuse toetus rakenduskõrgkoolide teaduspõhise kvaliteetse kõrgharidusõppe arendamiseks ja rakenduskõrgkoolide teadus- ja arendusvõimekuse kasvatamiseks. <p>Konkurentsipõhiste uurimistoetuste tagamine, sh:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uurimistoetused positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutuses, ülikoolis või evalveeritud rakenduskõrgkoolis töötava isiku või uurimisrühma kõrgetasemelise teadus- ja arendustegevuse projekti elluviimiseks sh järeldoktori teadustöö toetamiseks eraldatav toetus. Teaduse tippkeskuse toetus Eesti silmapaistvalt kõrgel tasemel uurimisrühmade koostööks antav toetus, mille eesmärk on otsida lahendusi kõrge riski ja suure kasupotentsiaaliga teadusküsimustele Eestile olulistes valdkondades.
<p>Teenus 1.1.2. Teadussüsteemi tugiteenuste pakkumine</p> <p>Viiakse ellu tegevusi teadussüsteemi üldise toimimise kindlustamiseks (teadus- ja arendustegevust toetavad tegevused), sh kaetakse TAI süsteemi tegevuskulud.</p> <p>Teadussüsteemi koostööpartnerite toetamine, sh:</p> <ul style="list-style-type: none"> Riigi TA-asutuste tegevuskulud Eesti Teaduste Akadeemia (ETA) tegevustoetus (sh uurija-professorite rahastamine) Muud tegevused ja kulud (sh riigi TA-asutuste muude tulude arvel tehtavad kulud, kaudsed kulud) <p>Teadussüsteemi haldamise tegevuste toetamine, sh</p> <ul style="list-style-type: none"> Eesti Teadusagentuuri (ETAG) tegevustoetus <p>Teaduskommunikatsiooni ja teaduse populariseerimise toetamine, sh</p> <ul style="list-style-type: none"> Teaduskeskus AHHA tegevustoetus Riigi teaduspreemiad Teaduse populariseerimise projektikonkurss ja teadustööde riiklike konkursside preemiad “Teame 3.0” raames toetatakse nelja tegevust: teadusteemade tutvustamine laiemale avalikkusele; teadusliku maailmavaate kujundamine ja seostamine LTT karjäärivalikuga kõigil haridustasemetel; uurimusliku õppe juhendajate võimestamine ning teaduskommunikatsiooni ja teaduse populariseerimise edendamine. <p>Eesmärk on tagada teadlastele ja teadusasutustele võimalused osalemiseks rahvusvahelises teaduskoostöös. Osalemine rahvusvahelises teadmusloomes on vältimatu osa teadus- ja arendustegevuse kõrge kvaliteedi ja</p>

konkurentsivõime tagamisest, andes Eesti teadlastele võimaluse olla kursis teaduse arengutega maailmas ja jagada oma teadustulemusi, leida koostööpartnerid ja otsida koos nendega lahendusi Eesti ja maailma ees seisvatele väljakutsetele. Meetmesse on koondatud tegevused, mis toetavad osalemist rahvusvahelises teadmusringluses, sh teadlasmobiilsust, osalemist rahvusvahelistes võrgustikes ja EL ühisalgatustes, programmides, partnerlustes, koostöös kolmandate riikidega, Eesti teaduse rahvusvahelist tutvustamist ning turundustegevusi.

Teadustöötajate rahvusvahelises teadmusloomes osalemise toetamine, sh

- „**Mobilitas 3.0**“ raames toetatakse teaduse rahvusvahelistumist: rahastatakse Eestisse tulevaid järeldoktooreid, ERC granditaotluste ettevalmistamist, Euroopa Teadusruumi, Innovaatilise Liidu ja Euroopa Horisondi algatustes osalemist. Jätkatakse Eesti teaduse rahvusvahelist tutvustamist sh "Research in Estonia" tegevusi.
- Tagatakse Eesti riigi kaasrahastus EL raamprogrammi „**Teaming for Excellence**“ rahastuse pälvinud projektidele, mille eesmärk on koos Euroopa juhtivate teadusasutustega arendada välja silmapaistava tasemega uusi tippkeskusi madalama innovatsioonivõimekusega riikides. Eesti on olnud silmapaistvalt edukas Euroopa Horisondi Teaming for Excellence tippkeskuste taotlusvoorudes, mis on toonud 2025. a seisuga Eestisse kolm tippkeskust: FinEst Twins (FinEst Centre for Smart Cities), DIGIBIO („Centre for Digitalisation of Biology Towards the Next-Generation of Biosustainable Products“) ja TeamPerMed („Centre For Data Enriched Medicine“). 2025-2026. a toimub järgmine „Teaming for Excellence“ taotlusvoor.

Rahvusvahelise teaduskoostöö algatuste toetamine, sh

- **ETAG-i välisteaduskoostöö tegevustoetus.** Ministeeriumideüleses ja partneritevahelises koostöös tagatakse Eesti osalemine **Euroopa teadusruumi algatustes** (sh teadustegevuse ühiskavandamises, Euroopa innovatsioonipartnerluses, Balti ja Põhjala ühisruumi algatustes, ning Eesti TA-programmide avatus rahvusvaheliseks koostööks vastastikku kasulikel alustel, arendatakse kahepoolseid koostöövõimalusi ja ühiseid algatusi **kolmandate riikide teadlaste ja teadusasutustega**).
- **Rahvusvaheliste koostöölepingute toetamine ja rahvusvaheliste teadusorganisatsioonide liikmemaksud.** Tegevuste kaudu tagatakse Eesti liikmelisusest tulenevate kohustuste täitmine rahvusvahelises teadmuskoostöös, sh Euroopa Neutronkiirgusallika European Spallation Source (ESS) rajamisel ning ülalpidamiskulude katmisel ning Euroopa Kõrgjõudlusega andmetöötluse ühissettevõttes (EuroHPC) ning võimaldatakse Eesti teadlaste osalemist Euroopa Tuumauuringute Organisatsiooni, Euroopa Kosmoseagentuuri, Euroopa Molekulaaruuringute Labori ja teiste samalaadsete organisatsioonide tegevuses.

Teenus 1.1.3. Ministeeriumi vastutusvaldkondadele vajaliku teadus- ja arendustegevuse toetamine

Ministeeriumi vastutusvaldkondadele vajaliku teadus- ja arendustegevuse toetamine, sh rakendatakse HTM valdkondlikke teadus- ja arendustegevuse programme humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonnas, mis toetavad TAIE fookusvaldkonna „Elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum“ sihtide täitmist ja teekaardil toodud prioriteetsete teadus- ja arendussuundade edenemist. Programmid toetavad poliitikavajadustest tulenevate eesti keele, ajaloo, ühiskonna, hariduse ja kultuuri kõrge teadusliku tasemega uuringuid, keeletehnoloogiliste lahenduste arendamist ja soodustatakse nende võimalikult laialdast rakendamist.

- Programm "**Eesti keel ja kultuur digiajastul**"
- Programm "**Eesti keeletehnoloogia**"
- **Haridusvaldkonna teadus- ja arendustegevuse programm**

Tegevus 1.2. Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine

Tegevuse eesmärk on kindlustada kõrgel tasemel teadustöö tegemiseks vajalik ligipääs kvaliteetsele teadustaristule ning taristu teenuste arendamine ja pakkumine.

Riiklikult oluliste teadustaristute toetust saab kasutada nii igapäevaseks tegevustoetuseks kui ka vajalike investeeringute tegemiseks, aga ka ligipääsuks rahvusvaheliselt tähtsatele teadustaristutele. Toetatakse nii taristute haldamist, teenuste arendamist kui laborite akrediteerimist, et muuta teadustaristu kättesaadavaks nii ettevõtetele kui avalikule sektorile. Lisaks tagatakse programmist teadlastele **juurdepääs** teadustöö tegemiseks vajalikele **andmetele ja teadustulemustele**, mis hõlmab andmearhiivide ja -kogude ning teadusraamatukogude tegevust ja oluliste teadusandmebaaside kasutamise võimaldamist.

Tegevuse mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2023)	2026	2027	2028	2029	2035
Täiustatud uuringutealase taristuga asutustes töötavate teadurite arv (mõõdik vähemalt kuni 2023. a)*	1176 (kumulatiivselt 2014-2022)**	Kavas on välja töötada teadustaristu kasutamist näitav mõõdik, mille metoodika, baas- ja sihttasemed seatakse hiljemalt 2026. a.				

* EL tõukefondide meetme aruannete alusel

** 2024.a ei mõõdetud, kuna SF periood lõppes

Programmi tegevuse rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus	2026	2027	2028	2029
Tegevus 1.2. Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine				
KOKKU KULUD	16 183	16 042	16 042	16 042
KOKKU INVESTEERINGUD	423	453	453	453

Tegevuse kirjeldus

Teenus 1.2.1. Teadustööks vajaliku taristu toimimise ja selle kasutamise toetamine
<p>Riikliku tähtsusega teadustaristu toetamine, sh</p> <ul style="list-style-type: none"> Toetatakse riikliku tähtsusega teadustaristuobjektide arendamist, käigushoidmist, investeeringuid ning rahvusvahelist taristute alast koostööd sh Eesti osalemist ESFRI teekaardi jt rahvusvahelistes teadustaristutes. Lisaks taristuobjektide rajamise (sh ehitamine, kaasajastamine, laboriseadmed ja aparatuur) toetamisele toetatakse teadustaristu abil pakutavate teenuste väljaarendamist ja taristuga seotud, andmebaasidega seotud tegevusi jms. Tagatakse EENET-i tegevustoetus, sh liikmemaksud ja ETAIS tegevustoetus ja investeeringutoetus. <p>Teadustööks vajaliku taristu kasutamise toetamine, sh</p> <ul style="list-style-type: none"> Tagatakse Eesti Teadusinfosüsteemi (ETIS) toimimine ja arendamine Toetatakse teadusraamatukogude teavikute hankimist, elektrooniliste teadusandmebaaside ühishankeid, litsentside hankimist, teaduslikul otstarbel rahvusteaviku järelkomplekteerimist, raamatukogude koondkataloog ESTER käigus hoidmist.

Juhtimiskorraldus

Teadussüsteemi programmi on koostanud ja selle eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium. Programmi elluviimisele panustab peale HTM-i SA Eesti Teadusagentuur ning avalik õiguslikud ja riigi evalveeritud teadus- ja arendusasutused ja ülikoolid.

Programmi juhtimist koordineerib TAI juhtkomisjon, mille liikmed on teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonisüsteemi ning ettevõtlus- ja avaliku sektori esindajad. TAI juhtkomisjoni koosolekud toimuvad vähemalt kaks korda aastas, kevadel ja sügisel. Täpsem ajakava lepatakse kokku juhtkomisjoni liikmetega.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutab HTM. Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra, st kooskõlas riigi eelarvestrateegia ning riigi rahaliste võimalustega. Programmi tegevuste elluviimiseks vajalikud olulisemad arendusülesanded lisatakse HTM-i (arendus)tööplaani, mille raames nende täitmist ka seiratakse.

Programmi juhtimistasandid on programm ja tegevus. Teenuste juhtimine on asutuse planeerimistasand.

- **Programmi eesmärgi** saavutamise eest vastutab kantsler (koos asekancleritega).
- **Programmi tegevuste** elluviimise ja eesmärgi saavutamise eest vastutab osakonnajuhataja.

Lisa 1. Programmi teenuste ülevaade ja rahastamiskava

Teenuste eelarved on indikatiivsed ja on kajastatud lisainformatsiooni andmiseks.

Programmi tegevus ja tegevuse selgitus	Asutus	Asutuse TERE teenus	2026	2027	2028	2029
Tegevus 1.1. Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine						
<p>Tegevuste eesmärk on toetada positiivselt evalveeritud teadusasutustes ja kõrgkoolides tehtavat teadus- ja arendustegevust (TA) ning teadussüsteemi toimimist toetavaid tegevusi, sh tagada võimalused osalemiseks rahvusvahelises teaduskoostöös.</p> <p>Teadus- ja arendustegevuse põhilisi rahastusinstrumente rakendatakse kooskõllaliselt ajutise iseloomuga tõukefondide investeeringutega, et saavutada TAI süsteemi kestlikkus ja loodud võimekuse realiseerumine.</p> <p>Teadussüsteemi tugiteenuste pakkumisel viiakse ellu tegevusi teadussüsteemi üldise toimimise kindlustamiseks (TA toetavad tegevused), sh kaetakse TAI süsteemi tegevuskulud. Nt toetatakse teadussüsteemi koostööpartnereid ning teaduskommunikatsiooni ja teaduse populariseerimist.</p> <p>Tegevus hõlmab ka ministeeriumi vastutusvaldkondadele vajaliku TA toetamist, sh rakendatakse HTM</p>	Haridus- ja Teadusministeerium	Teadus- ja arendustegevuse põhiinstrumentide rakendamine	-158 465 819	-166 256 288	-175 878 582	-193 850 752
	Haridus- ja Teadusministeerium	Teadussüsteemi tugiteenuste pakkumine	-34 566 838	-27 518 025	-27 145 395	-28 242 549
	Haridus- ja Teadusministeerium	Ministeeriumi vastutusvaldkondadele vajaliku teadus- ja arendustegevuse toetamine	-2 417 200	-2 217 200	-2 217 200	-2 217 200
	Eesti Keele Instituut	Teadustöö	-21 750	-21 750	-21 750	-21 750
	Eesti Keele Instituut	Keeletaristu	-21 750	-21 750	-21 750	-21 750
	Eesti Keele Instituut	Keeletehnoloogia	-1 481 550	-1 181 550	-1 181 550	-1 181 550
	Eesti Keele Instituut	Keele staatus ja maine	-21 750	-21 750	-21 750	-21 750

valdkondlikke teadus- ja arendustegevuse programme humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonnas, mis toetavad TAIE fookusvaldkonna „Elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum“ sihtide täitmist teekaardil toodud prioriteetsete teadus- ja arendussuundade edenemist.	Eesti Kirjandusmuuseum	Humanitaarteaduste teadusuuringud	-1 193 871	-1 046 470	-913 470	-588 470
	Eesti Kirjandusmuuseum	Arhivaalide kogumine, süstematiseerimine ja säilitamine	-1 088 675,50	-1 029 430	-1 031 930	-1 036 930
Tegevus 1.2. Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine						
Toetatakse riikliku tähtsusega teadustaristuid tegevustoetuse ja investeringute tegemise võimaluste kaudu; samuti ka juurdepääsu riiklikult olulistele rahvusvahelistele teadustaristutele, teadustaristu haldajate jätkusuutliku majandamismudeli väljatöötamist ja juurutamist. Sh toetades taristu teenuste väljaarendamist ja rakendamist ning laborite akrediteerimist, et avada teadustaristu ühiskasutuseks nii ettevõtjatele kui avalikule sektorile. Toetatakse teadustöö tegemiseks vajalik juurdepääsu andmetele ja teadustulemustele, sh andmearhiivide ja -kogude ning teadusraamatukogude tegevuse jätkumine ning juurdepääs olulistele teadusandmebaasidele	Haridus- ja Teadusministeerium	Teadustöös vajaliku taristu ja selle kasutamise toetamine	-16 183 168	-16 041 522	-16 041 522	-16 041 522